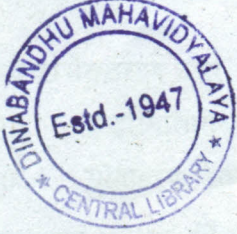

West Bengal State University

B.A./B.Sc./B.Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2013

PART - III
SANSKRIT — HONOURS
Paper - VIII
(NEW AND OLD SYLLABUS)

Duration : 4 Hours]

[Full Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.
The figures in the margin indicate full marks.

(NEW SYLLABUS)

UNIT - I

(Marks : 70)

1. यथेच्छमेकस्योत्तरं प्रदेयम् — 10
 - a) कर्मकारकविधायकानि सूत्राण्युल्लिख्य तेषु एकतमस्य वैशद्येन दीक्षितानुसारिणी व्याख्या करणीया ।
 - b) अधिकरणकारकविषये कश्चित् प्रबन्धो विरच्यताम् ।
2. यथेच्छं सूत्रद्वयं सुरगिरा व्याख्येयम् — 2 × 5 = 10
 - a) तुमर्थाच्च भाववचनात् ।
 - b) अभिनिविशश्च ।
 - c) यस्य च भावेन भावलक्षणम् ।
 - d) येनाङ्गविकारः ।
 - e) एनपा द्वितीया ।
3. यथेच्छमेकं दीक्षितवचनं व्याख्येयम् — 6
 - a) गम्यभानापि क्रिया कारकविभक्तौ प्रयोजिका ।
 - b) प्रकर्षविवक्षायां तु परत्वात् कर्मसंज्ञा ।
 - c) उपपदविभक्तेः कारकविभक्तिर्वलीयसी ।

अधोलिखितानां द्वयोः व्याकरणसम्मता टीका रचनीया —

2 × 5 = 10

- अभिधानम्
- कर्ता
- द्विकर्मक धातुः
- करणम्
- अपादानम् ।

5. रेखाङ्कितानां पदानां यथेप्सितं द्वयोः ससूत्रं विभक्तिप्रयोगसार्थक्यं निर्णयम् —

2 × 2 = 4

- उपर्युपरि बुद्धीनां चरन्तीश्वरबुद्ध्यः
- हिमवतो गङ्गा प्रभवति
- पुत्रेण गच्छति पिता
- नाहं त्वां तृणाय मन्ये ।

6. स्वाभिमतं सूत्रद्वयं सुरगिरा व्याख्येयम् —

2 × 5 = 10

- विशेषणं विशेष्येण बहुलम् ।
- संख्या वंश्येन ।
- अन्यपदार्थे च संज्ञायाम् ।
- अत्यन्तसंयोगे च ।
- कृत्यैरधिकार्थवचने ।

7. अधोलिखितेषु द्वयोः दीक्षितवचनयोः तात्पर्यं स्पष्टीक्रियताम् —

2 × 5 = 10

- समासश्चतुर्विध इति तु प्रायोवादः ।
- सहस्य सः स्यात् अव्ययीभावे, न तु काले ।
- सर्वो द्वन्द्वी विभाषयैकवद् भवति ।
- अतएव ज्ञापकाद् व्यधिकरणपदो बहुव्रीहिः ।

अथवा

अधोलिखितानां द्वयोः टीका विरचनीया —

2 × 5 = 10

- उपसर्जनम्
- एकशेषः
- तत्पुरुषः
- भाषितपुंस्कम् ।

8. अधोदत्तानां पदयोः द्वयोः सूत्रोल्लेखपूर्वकं साधनं कार्यम् —

2 × 5 = 10

- वीणापाणिः
- दण्डादण्डि
- राजपुरुषः
- पितरौ
- अग्नीषोमौ ।

UNIT - II

(Marks : 30)

9. Answer any *two* of the following :

2 × 10 = 20

- Give an informative note on Epic Sanskrit.
- Write a note on the origin of writing in India.
- What is meant by phonetic law ? Explain Grimm's Law with examples.

10

10

3 + 7 = 10

- Bring out a comparative study between Vedic and Classical Sanskrit.

10. Write short notes on any *two* of the following :

2 × 5 = 10

- Assimilation
- Accent
- Prothesis
- Cerebralisation.

(OLD SYLLABUS)

UNIT - I

(Marks : 60)

1. अधोलिखितेषु प्रश्नत्रयं समाधेयम् — 3 × 12 = 36
- a) कति द्रव्याणि न्यायनयसम्मतानि ? तेषां नामानि उल्लिख्यन्ताम् । तेषु कानि नित्यद्रव्याणि ?
प्रतिपदव्यावृत्तिपूर्वकं द्रव्यलक्षणं सम्यगालोच्यताम् । 1 + 2 + 2 + 7 = 12
- b) को नाम विशेषपदार्थः ? स कुत्र वर्तते ? तस्य कति भेदाः ? तत्सत्त्वे किमस्ति मानम् ?
1 + 1 + 1 + 9 = 12
- c) को नामाभावः ? स कतिविधः ? प्रत्येकं सलक्षणं सोदाहरणं प्रदर्शयताम् । 2 + 2 + 8 = 12
- d) लौकिकसन्निकर्षस्य कति भेदाः ? प्रत्येकशः तेषां सोदाहरणं विवरणं दीयताम् । प्रत्यक्षे तेषां क उपयोगः ?
2 + 7 + 3 = 12
- e) शाब्दबोधे आकाङ्क्षा योग्यतासत्तिश्चेत्येतेषामपेक्षितत्वं व्याख्येयम् । 4 + 4 + 4 = 12
2. अधस्तनानां प्रश्नद्वयं समाधेयम् — 2 × 12 = 24
- a) अधोलिखितेषु द्वयोः समासतः व्याख्या कार्या — 2 × 6 = 12
- i) बुद्धिः
- ii) पक्षः
- iii) संस्कारः
- iv) प्रत्यभिज्ञा
- v) कर्म ।

b) अधोलिखितानां यूथद्वयस्य भेदो निरूपणीयः —

2 × 6 = 12

- i) जीवः ईश्वरश्च ।
- ii) पशसामान्यमपरसामान्यं च ।
- iii) अव्याप्तिः अतिव्याप्तिश्च ।
- iv) संयोगसन्निकर्षः समवायसन्निकर्षश्च ।

c) अधोगतेषु द्वयोर्व्याख्या करणीया —

2 × 6 = 12

- i) उपमितिकरणमुपमानम् ।
- ii) लिङ्गं त्रिविधम् ।
- iii) ज्ञानाधिकरणभात्मा ।
- iv) तत्र गन्धवती पृथिवी ।

d) अधोलिखितानां द्वयोश्नुमानवाक्ययोर्याथार्थ्यं निरूप्यताम् —

2 × 6 = 12

- i) घटोऽभिधेयः प्रमेयत्वात् ।
- ii) अयं गौरश्वत्वात् ।
- iii) सर्वमनित्यं प्रमेयत्वात् ।
- iv) शब्दो नित्यो रूपिद्रव्यत्वात् ।
- v) हृदो वह्निमान् धूमात् ।

UNIT - II

(Marks : 40)

3. Answer any *one* of the following : 12
- a) Discuss about the Sāṃkhya theory of prakṛti and pañcaviṃśatitattva.
 - b) Explain the concept of Ajñāna in Advaita Vedānta.
 - c) Discuss in short the main aspects of Cārvāka philosophy specially on their view about आत्मन् ।
4. Write short notes on any *four* of the following : 4 × 5 = 20
- a) Bhavachakra in Buddhist thought.
 - b) Syādvāda of jainas.
 - c) Cittaḥumi in yoga system.
 - d) Apūrva.
 - e) Pilupākavāda.
 - f) Pratītyasamutpādavāda.
 - g) Śūnyavāda.
5. Answer any *eight* of the following questions : 8 × 1 = 8
- a) How many padārthas are accepted in Nyāya philosophy ?
 - b) Who wrote Arthasaṃgraha ?
 - c) What is called as Sāṃkhya-saptati ?
 - d) What are the divisions of Tripitaka ?

- e) Who wrote Nyāyamañjarī ?
- f) What are Triratnas in Buddhist system ?
- g) What is prasthānatraya ?
- h) Who commented upon the Vaiśeṣika-sūtras ?
- i) What is meant by pudgala ?
- j) Name two commentators of Mīmāṃsā work of Jaimini.
- k) What is पुरुषार्थ ?
- l) Who wrote भामती ?
- m) Who is the author of Yogasūtra ?
-